

2. Трофименко О.Г., Дубовой Я.В. Еволюція поглядів на інформаційні війни в епоху інформаційного суспільства. Порівняльно-аналітичне право: електронне наукове фахове видання. Ужгород, 2017. № 1. С. 189–192. URL: http://www.pap.in.ua/1_2017/58.pdf (дата звернення 25.11.2018).

3. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України». Урядовий кур'єр від 15.11.2017. № 215.

4. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 року «Про Стратегію кібербезпеки України». Урядовий кур'єр від 18.03.2016. № 52.

5. Global Cybersecurity Index (GCI) 2017. URL: https://www.itu.int/dms_pub/itu-d/opb/str/D-STR-GCI.01-2017-PDF-E.pdf (accessed Nov 25 2018).

6. Швачка А. Состояние кибербезопасности в Украине: независимая внешняя оценка. URL: <https://delo.ua/special/sostojanie-kiberbezopasnosti-v-ukraine-nezavisimaja-vneshnjaja-o-346292/> (дата обращения 25.11.2018).

7. Впровадження європейської кібербезпеки: загальний огляд. ISACA. URL: https://www.isaca.org/Knowledge-Center/Research/Documents/European-Cybersecurity-Implementation-Overview_res_Ukr_1215.pdf (дата звернення 25.11.2018).

Фундаментально-правові основи свободи ЗМІ в Україні в умовах формування інформаційного громадянського суспільства

Ісмаїлов К.Ю.

кандидат юридичних наук, майор поліції
завідувач кафедри кібербезпеки та інформаційного забезпечення
Одеського державного університету внутрішніх справ

Прийняте Верховною Радою України в 2007 році законодавство щодо основних принципів розвитку інформаційного суспільства в Україні [1] сприяло формуванню цілого ряду наукових юридичних досліджень, які пов'язані з проблемами розуміння складових вказаного суспільства, умов його інтеграції в світовий інформаційний простір. В той же час, слід мати на увазі, що сам термін «інформаційне суспільство» певною мірою відображає якісну сторону громадянського суспільства. В свою чергу засоби масової інформації виступають наскрізним елементом і громадянського, і інформаційного суспільства. В загальні сучасне громадянське суспільство вже не може в повному обсязі бути таким, якщо воно не відповідає рівню інформаційного суспільства.

Актуальність дослідження свободи засобів масової інформації в громадянському суспільстві зумовлюється необхідністю на фундаментально-правовому, теоретичного визначення юридичних основ цієї свободи, функціональних її меж і категоріальної конкретизації використовуваних в юридичній практиці, науці і законодавстві понять для приведення їх в певну стандартизовану форму, зможе відповідати міжнародним вимогам в області глобального інформаційного простору. Інший аспект, що підвищує актуальність даного дослідження - це недостатність теоретико-правових наукових досліджень рівня свободи засобів масової інформації саме як складовою громадянського суспільства. Більшість дослідників юристів обмежуються вивченням питань нормативно-правового режиму діяльності засобів масової інформації та проблем, які існують в площині інформаційного менеджменту. Це зумовлено тим, що тематично більшість таких досліджень здійснюється в рамках спеціальності 12.00.07 - Адміністративне право, фінансове право, інформаційне право. Оскільки ця спеціальність отримала вищезазначеного виду в Україні тільки наприкінці 2003 року, то адміністративно-правові методи переважно переважали в дослідницьких пошуках останніх років. Втім, для юриспруденції важливо реальне наповнення категоріального пристрою в діяльності засобів масової інформації (ЗМІ) змістовними елементами, які розкрили основні ідейно-правові основи їх діяльності з чітким визначенням кордонів впливу на них держави та громадянського суспільства.

Аспект свободи засобів масової інформації з кінця 80-х років активно привернув увагу вчених юристів. Не були осторонь від цього процесу і українські вчені. Так, до питань свободи засобів масової інформації на шляху формування громадянського суспільства та правової держави звертається у своїх роботах А.А. Письменицький. Досліджено аспекти взаємодії засобів масової інформації з галузями державної влади, роль засобів масової інформації у становленні та розвитку демократії, проблеми та сфери правового регулювання діяльності засобів масової інформації, шляхи та перспективи розвитку інформаційного законодавства. Зокрема, дійшли до висновку про те, що, незважаючи на широку думку щодо засобів масової інформації як про «четверту владу», дійсно владних (в юридичному сенсі) повноважень вони не мають, не можуть і не повинні мати, що, однак, зовсім не принижує їх особливий

роль, як важливий елемент політичної системи. Вони сприяють максимальній ефективності функціонування даної системи, і, зокрема, виконують роль певних обмежувачів та протидії по відношенню до всіх галузей влади [2].

В.Ф. Іванов досліджує законодавство про засоби масової інформації в Україні та за її межами розглядає актуальні питання законодавчого регулювання діяльності українських мас-медіа, журналістські права та обов'язки у світлі Європейської конвенції з прав людини. Їм були розглянуті особливості законодавчого регулювання діяльності комп'ютерних ЗМІ, громадського телерадіомовлення, законодавчого захисту від зловживання свободою слова, захисту суспільної моралі у засобах масової інформації, а також законодавчого забезпечення механізму доступу до інформації [3].

В.М. Брижко, А.Н. Гальченко, В.С. Цимбалюк, А.А. Орехов, А.М. Чернобров здійснили термінологічний науково-правовий аналіз ролі засобів масової інформації в контексті доктрини інформаційного суспільства. Ними на монографічному рівні були наведені визначення, які визначають і пояснюють основні поняття, що з'явилися в останні десятиліття щодо когнітивних процесів у сфері інформатизації та зв'язку, конвергенція яких все більше поглиблюється в напрямку розвитку інформаційних технологій та інженерного інтелекту. В цьому контексті автори запропонували кореляційне об'єднання термінів у аспекті прав і свобод людини, галузі інформації, інформаційних ресурсів, інформаційної інфраструктури та телекомунікацій, інтелектуальної власності та ринкової економіки в умовах переходу до інформаційного суспільства [4].

А.С. Рождественська пропонує в своїй дисертації новий підхід до розуміння ролі засобів масової інформації в сучасному суспільстві за рахунок розширення класифікації суб'єктів правовідносин та, зокрема, інформаційних правовідносин, шляхом виділення категорії «особливий суб'єкт інформаційних правовідносин», в яких автор відносить у тому числі і журналістів. Визначено специфіку інформаційних правовідносин з участю «особливих суб'єктів». Визначені та розкриті специфічні ознаки правосуб'єктності окремих суб'єктів інформаційних правовідносин. Проаналізовано систему правового регулювання діяльності певних видів окремих суб'єктів інформаційних правовідносин в Україні [5].

Праці цих та інших наукових досліджень представляють собою вивчення теоретичних та практичних проблем, що вимагають сучасного наукового розуміння та аналізу рівня свободи засобів масової інформації як складової інформаційної громадянської суспільності, виявлення її ролі в процесі демократизації суспільного та державного життя, зокрема формування цілісної та багатогранної структури інформування громадян, що відповідає сучасним реаліям правової дійсності, інтерпретації його ролі в нових умовах суспільної життя.

Об'єктом такого дослідження та аналізу повинні стати кордони свободи засобів масової інформації, що базуються на системній теорії громадянського суспільства.

Предметна складова такого дослідження має стати правовим аналізом рівня свободи засобів масової інформації як складової громадянського суспільства від влади та інших суб'єктів громадянського суспільства, в умовах економічних, політичних, правових та соціальних перетворень в Україні, виявлення проблемних сфер в цій залежності, пошуку підвищення ефективності позитивного впливу ЗМІ на державну владу в процесі розвитку та формування інформаційного громадянського суспільства та основ юридичного суду.

Така спрямованість наукового пошуку дасть вихід на формулювання визначення свободи засобів масової інформації, наприклад, як право громадян та їх організацій вільно без будь-яких цензур (відкритих або прихованих) викласти свої погляди через газети, телебачення, Інтернет та інші ЗМІ, це життєва необхідна умова для повного виявлення політичного змісту та громадських функцій публічного вираження свободи слова.

Тоді розуміння поняття «свобода засобів масової інформації» може знайти своє підтвердження в здатності охопити не тільки засоби масової інформації як суб'єктів - юридичні особи, колективи людей. Можливо, стане підтвердженням того, що ця концепція має охоплювати також індивідуальну свободу - можливість журналіста, який реалізує свій професійний обов'язок, та будь-яких інших громадян висловити свою думку в засобах масової інформації та взяти участь у обговоренні суспільно важливих питань.

Водночас, обґрунтованим буде і твердження, що в умовах громадянського суспільства держава повинна сприяти інформаційній свободі засобів масової інформації для меншин, сприяти застосуванню узгоджених процедур, прагненню до консенсусу, вірити як особистим, так і здійснюваним через партії та громадські організації переконання, що впливають з невід'ємних та незмінних прав

Свобода слова, в юридичному сенсі є природною, юридично визнаною та нормативно закріпленою можливістю самостійно вибрати вид і міру своєї речової поведінки, виражати ідеї, думки та переконання (розповсюджувати їх письмово або усно, в повному обсязі або частково, з будь-якими

питаннями і на будь-яку тему, якщо це не створює загрози цінностям, що охороняються правом). У той же час здійснення цієї свободи можливе саме завдяки вільним засобам масової інформації.

Сьогодні в Україні для нейтралізації наслідків та зменшення впливу російської інформаційної інтервенції доречним стає вивчення таких напрямків інформаційної сфери діяльності держави з метою досягнення цивілізованого рівня свободи ЗМІ: вироблення інформаційної політики відповідно до норм міжнародного права з урахуванням довгострокової та короткострокової стратегії; створення уніфікованої освітньої літератури, освітніх планів по історії України та світу; виготовлення конкурентоспроможного українського інформаційного продукту; сприяння дотримання прав українських громадян різних національностей; створення системи контролю над іноземними ЗМІ, що функціонують в Україні, і посилити контроль над українськими ЗМІ, щодо дотримання ними діючого інформаційного законодавства; проведення люстраційної політики серед власників українських медіа-ресурсів, законодавчо закріпити покарання за інформаційне звинувачення та антиукраїнську, антидержавну пропаганду; розвиток суспільного медіа-сектора та підтримки діяльності громадських організацій; поліпшення якості та збільшення кількості української видавничої продукції, сприяння створенню цікавих телепрограм, розвитку вітчизняної кінематографії, припинення трансляції фільмів та новин країни-агресора; використання Інтернет ресурсу для посилення інформаційної безпеки України; якісно поліпшити професійну підготовку спеціалістів по інформаційній безпеці та протидії засобам психологічного впливу.

Література:

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки. Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, N 12, ст.102. N 537-V
2. Письменицький А.А. Засоби масової інформації у демократичному суспільстві: правове регулювання діяльності та співвідношення з гілками державної влади в Україні // Право і безпека, 2005. – № 4'5. – С. 40–44.
3. Іванов В.Ф. Інформаційне законодавство: український та зарубіжний досвід / В.Ф. Іванов. – Київ: Центр вільної преси. – 2000. – 190 с.
4. Брижко В.М., Гальченко О.М., Цимбалюк В.С., Орехов О.А., Чорнобров А.М. Інформаційне суспільство: Дефініції: людина, її права, інформація, інформатика, інформатизація, телекомунікації, інтелектуальна власність, ліцензування, сертифікація, економіка, ринок, юриспруденція / В.М. Брижко, О.М. Гальченко, В.С. Цимбалюк, О.А. Орехов, А.М. Чорнобров. — К.: Інтеграл, 2002. — 219 с.
5. Рождественська О.С. Особливий суб'єкт інформаційних правовідносин (загальнотеоретичний аспект): автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / О.С. Рождественська; Харк. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2009. — 19 с.

Концептуальні нормативно-правові засади забезпечення кібернетичної безпеки в Україні

Куліков В.С.

студент

Центральноукраїнського національного технічного університету

Науковий керівник: Доренський О.П.

кандидат технічних наук

доцент кафедри кібербезпеки та програмного забезпечення

Центральноукраїнського національного технічного університету

На цей час в Україні існує низка проблем у сфері інформаційно-психологічної безпеки, що мають загальносистемний характер. Спостерігається інформаційна експансія з боку іноземних держав, яка проявляється в засиллі іноземної теле-, аудіо- та друкованої продукції в українському інформаційному просторі, виробленої на замовлення владних інститутів сусідніх країн з урахуванням їхніх ідеологічних пріоритетів та стратегічних цілей; здійснюється негативний внутрішній інформаційно-психологічний вплив, зокрема завдяки широкому використанню фінансово-промисловими групами підконтрольних ЗМІ для просування власних цілеспрямованих інформаційних трендів з метою досягнення певних політичних та/чи економічних інтересів.

В Україні питанню інформаційної безпеки держави стали приділяти більше уваги. Кабінетом Міністрів України затверджено план заходів на 2018 рік з реалізації Стратегії кібербезпеки України, Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. В принципах цифровізації піднімається питання інформаційної